Familia etorkinen eta eskolen arteko harremanetarako Jardunbide Egokien Gidaliburua

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

ENPLEGU ETA GIZARTE GAIETAKO SAILA

DEPARTAMENTO DE EMPLEO Y ASUNTOS SOCIALES

Familia etorkinen eta eskolen arteko harremanetarako Jardunbide Egokien Gidaliburua

EUSKO JAURLARITZA GOBIERNO VASCO

ENPLEGU ETA GIZARTE GAIETAKO SAILA

DEPARTAMENTO DE EMPLEO Y ASUNTOS SOCIALES

Vitoria-Gasteiz, 2010

Pepe Motoso jaunak Kultura arteko Hezkuntza Programarako (Hezkuntza Berriztatzeko Zuzendaritza) egindako *Relaciones entre familia y escuela desde la diversidad cultural y social* dokumentuaren zatia (2009).

© Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa
Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila

Internet www.euskadi.net

Fotokonposaketa: Ipar, S. Coop.
Zurbaran, 2-4 (48007 Bilbao)

AURKIBIDEA

1 Hitzaurrea 7

2 Familiek eskolan parte hartu eta elkarlanean aritzeko baldintzak 11

3 Partaidetza prozesu bat aktibatzea 13

4 Laguntzeko/parte hartzeko zenbait modu 19

4.1. Familiei guraso gaitasunak garatzen laguntzea 19
4.2. Familien kultura kapitalaren bitartez eskolari eman beharreko laguntza 25
4.3. Komunikazioa: kulturalki orientatutako komunikazio prozesuak ezartzeko orientabideak 26
4.4. Etxean ikastea 27
4.5. Boluntarioak 29
4.6. Erabakiak hartzea 30
4.7. Komunitateari laguntzea 31

5 Bibliografia 33

1 Hitzaurrea

Proposamen barne-hartzailearen ildo nagusietako bat zera da, ikasleen eta horien senitartekoen ikaskuntza eta partaidetza galarazten duten oztopoak ezabatu behar dituela eskolak, hain zuzen ere. Horrela, eskolen xedeetako bat familiek ikastetxean parte har dezaten eta inplika daitezen sustatzea izango da.

Gurasoak ikasleen eskola-lanen eta -aurrerapausoen jarraipenean inplika daitezen lortzea ez ezik, hezkuntza-komunitateko kide guztiek ikastetxea berezko gisa senti dezaten lortzea da adierazitako proposamenaren jomuga, eta horrenbestez, ikastetxea partaidetzarako eta hiritar-ikaskuntzarako instantzia bilaka dadin (Baraibar, 2005). Soilik utilitarista den ikuspegitik (arazoak konpontzeko, familiaren eta eskolaren arteko aliantzak ezartzea) bilakaera jakin bat lortzea da horren ideia, emankorragoa izango den beste ikuspegi bat (elkarrekiko laguntza bilatzea, partekatutako herritartasuna sortzeko) txertatuz.

Gure herrialdean, erakunde publikoak familien partaidetza eta inplikaziorako bi egitura nagusi garatu ditu: batetik, tutoretzak, eta bestetik, ikasleen gurasoen elkarteak (IGEak); hala eta guztiz ere, partaidetza-modalitate horien gaineko datuak kezkagarriak dira[1]: 10 familiatik 4 ez dira IGEko kideak, 10 familiatik 7k, berriz, ez dute parte hartzen IGEren jardueretan, eta 10 familiatik batek baino gutxiagok hartzen du parte IGEren antolakuntzan.

Gaur egun, eskolaren eta familien arteko harremana norabide bakarrekoa da funtsean, eta informazio multzo jakin bat transmititzean datza; izan ere, distantzia fisiko eta sozialak dirau oraindik ere. Familiek haratago joateko izan dezaketen asmoa, askotan, berezko gisa atzemandako erantzukizunetan sartzetzat jo ohi dute ikastetxeek. Profesional gisa, horren gaineko hausnarketa egin beharko genuke, hots, sartze gisa atzemate hori zein neurritaraino den profesionalon segurtasun-gabezia sakon baten adierazgarri. Familiak beren semealaben zerbitzuko aliatu gorentzat jo beharko lirateke, eta horretarako, irakasleak ulertu behar du familiak hezkuntza-prozesuan sartzea bere eginkizunetako bat dela.

---

1 GARRETA, J. (edit.): *La relación familia-escuela*, Universitat de Lleida, Lleida, 2007.

Atzerriko jatorria duten ikasleen familiek ezaugarri jakin batzuk izan ditzaketela (hizkuntza- edo kultura-oztopoak, antsietate-sentimendua edota segurtasun-gabeziako sentimendua, mezu negatibo sistematikoak, familiek izandako eskola-esperientzia negatiboak, gutxiengoei ez entzutea —familiak—, gutxiengoek eraginik ez izatea, eta abar) eta ezaugarri horiek horrelako familien ezagutza-mailan eta ikastetxeekiko harremanean/laguntzan nolabaiteko eragina izan dezaketela ukaezina bada ere, etorkinen seme-alabek hezkuntzan arrakasta izateak etorkin horien migrazio-proiektuak ere arrakasta izatea esan nahi duela baiezta dezakegu. Horregatik, familia etorkin gehienek garrantzi gailena ematen diote hezkuntzari.

Gizarteratze-prozesuan eta eskola-jardueran gertatu ohi diren arazoak agertzeko, hipotesi etnolkulturalak erlatibizatu behar ditugu. Argi dago autoktonoen gizarte-sektore baliokideek eta zenbait etorkinek zenbait egoera berdin izan ohi dituztela. Esparru jakin batzuetan —esaterako, etxebizitza-esparruan edota osasun-esparruan— hedatuta dagoen ezegonkortasunak —lanekoak nahiz juridikoak— mendekotasun- eta marjinazio-egoerak eragiten ditu, eta horrelako egoerek bestelako aldagaiek baino argibide-karga handiagoa izan dezakete. Horrenbestez, beste hainbat esparrutan gertatu ohi den bezala, marjinazio-prozesuek zerikusi handiagoa dute pobreziarekin eta pobreziak eragindako ezegonkortasunarekin, hots, gizarte-faktoreekin faktore etnokulturalekin baino lotura handiagoa duten aldagaiekin.

Gaur egungo egoeran zaila bada partaidetza-dinamikak sortzea, hori are zailagoa izango da gure hurbilketa migrazioaren errealitatearen ikuspegi sinplifikatua abiapuntutzat hartuz gauzatzen bada. Ikuspegi hori izatearekin batera, normalean, pertsonen portaerak oker interpretatu ohi dira, gaizkiulertuak sortzeaz eta etorkinak baztertzeaz gain, eta zenbait kasutan, beraz, «autobetetako profezia» deritzon efektua gerta daiteke. Bestalde, partaidetza hobetzeko hausnarketak eta eztabaidak geldiaraz daitezke, besteak beste, familia horiengandik ez dugulako ezer ere espero.

Lehen hausnarketak sustatzen saiatzen ari den lankidetza eta partaidetza motari buruzkoa beharko luke. Zenbait ikertzailek[2] komunitatearen inplikazioa aztertu dute, hots, ikasleen arrakasta lortzera bideratutako inplikazioa, desberdintasunak gaindituz eta kohesioa bultzatuz, hain zuzen ere.

---

[2] FLECHA, A. et ál.: *Participación en escuelas de éxito: una investigación comunicativa del proyecto Includ-ed*, Cultura y Educación, 21 (2) (2009), 183-196.

Egile horien hitzetan, lortutako emaitzek bost partaidetza motatako sailkapen bat eman zuten, komunitateak ikastetxeetan izandako partaidetzari dagokionez: Informaziozkoa, Kontsultazkoa, Erabakizkoa, Ebaluaziozkoa, eta Hezkuntzazkoa (Includ-ed consortium, 2009); horretaz gain, Informaziozkoa eta Kontsultazkoa ez daude ikastetxeen arrakastarekin lotuta.

Ikastetxe arrakastatsuetan egindako partaidetza-jardun berriak identifikatzea izan zen hurrengo urratsa. Gai jakin batzuk planteatzea zen urrats horren jomuga, hala nola komunitatearen partaidetza-jardun jakin batzuen (senitartekoen prestakuntza, erabakiak hartzeko prozesuetan komunitateek izandako partaidetza, curriculumaren garapenean eta ebaluazioan parte hartzea, ikasgeletan eta ikaskuntzaguneetan parte hartzea, edota komunitatearen inplikazioaren bitartez praktika barne-hartzaileak sustatzea) eta maila sozioekonomiko baxuko eta kultura-gutxiengoetako ikasleekin arrakastatsuak diren eskolen artean zein motatako lotura dagoen.

Mota horretako partaidetza-estrategiak aktibatu dituzten ikastetxeei buruzko ondorioei dagokienez, honako hauek nabarmen ditzakegu:

- Senitartekoen prestakuntzak, erabakiak hartzeko prozesuetan izandako partaidetzak eta ikasgeletan eta ikaskuntzaguneetan parte hartzeak curriculumaren garapenean eta ebaluazioan parte hartzeak baino presentzia handiagoa dute.
- Komunitatearen inplikazioaren bitartez praktika barne-hartzaileak sustatzeari dagokionez, identifikatutako lau partaidetza-jardunen zeharkakoa da.
- Agerian utzi da senitartekoen prestakuntza familien premiei erantzuteko gauzatzen dela eta horien eskariei jarraiki antolatzen dela.
- Ikasgeletan eta ikaskuntzaguneetan parte hartzeari dagokionez, berriz, praktika barne-hartzaileak sustatzeko gauzatu ohi da. Inplikazio hori ez da inolaz ere bideratzen praktika bereizleetara.
- Bi ikastetxe horietan erabakiak hartzeko prozesurako kontuan hartzen dira komunitate osoko iritziak. Ikastetxea demokratizatzeko prozesuari jarraitzen diote, familiei eta komunitateari baterako proiektua sortzeko ekintzan parte hartzea ahalbidetuz

2 Familiek eskolan parte hartu eta elkarlanean aritzeko baldintzak

Barne-hartzaileak, parte-hartzaileak eta kultura-aniztasunarekin errespetutsuak izaki ikastetxeetako partaidetzari zentzua ematen dioten hezkuntza-helburuetan arreta jartzearen ildotik lan egiten duten ikastetxeen arabera, partaidetza-prozesu arrakastatsuak honako «humus» hauetan prestatzen dira:

- Abiapuntua: familiek pentsatzen dutena eta behar dutena adieraz dezakete, baita parte hartzeko eskubidea eduki ere.
- Familia- eta gizarte-harremanek berdintasun eta kultura-mestizaje handiagokoak eta demokratikoagoak izateko joera dute.
- Eskola-komunitateak bertako kideen prestakuntza-premia guztiei erantzuna eman behar die, baita familienei ere.
- Feminismo dialogikoa. Amen partaidetza (baita arreba, ahizpa, amona eta izebena ere) prestakuntza-premiei eta lankidetza-moduei buruzko proposamenak irekitzen eta sortzen ari da.
- Bestelako bizimoduekiko errespetuak (familien eraldaketa, kultura-desberdintasunak) bestelako helduen presentzia ahalbidetu du (baita ikasgelaren barruan ere) eta baita itxaropenak areagotzea ere.
- Testuinguru horretan, irakasleek atzemateen dute beren lan-programa familiekin eta ikasleekin partekatu behar dutela.
- Familien partaidetzarik ezari buruzko interpretazio barne-hartzaileak.
- Familiek beren interesak eta gizarte-, hezkuntza- eta kultura-interesak jasotzen dituen eskola mota batean parte hartzeko dituzten aukerak.
- Kultura-adimena. Gaitasun desberdinak —praktikoak edota akademikoak— dituzten pertsonekin elkarreragina izatea da horren jomuga, esparru kognitiboan, etikoan, estetikoan eta afektiboan adostasunetara iristeko.

- Kultura-adimenak ere egoera horretan egiten du lan. Kultura arteko ikuspegia sartzeko, ezinbestekoa da familiek testuinguru jakin batzuetan dituzten ezagupenei balioa ematea (ezagupen-funtsak), eta horretaz gain, eskolak egin ditzakeen ekarpenak balioetsi behar dituzte familiek (testuingurutik ateratzeko maila altuetan mugitzeko abileziak).
- Eta baita honako honetan ere: mundua eta bizitza ulertzea, gizarte-sarean egoera korapilatsuak edota gatazkatsuak konpontzeko dagoen informazioa, hain zuzen ere.
- Familiek eskola-komunitatean parte hartzeari esker, munduan ikusteko, sentitzeko eta jarduteko bestelako kultura-moduak sar daitezke.

3 Partaidetza prozesu bat aktibatzea

Familiek parte hartzeko aukera handiak dituzte, eta sortu nahi duten eskolari eta familiek izan ditzaketen eginkizunei buruz irakasleek duten ikuspegiaren araberakoak dira aukera horiek.

Gizarte-egoera ahuleko ikasleak dituzten eskoletan abian jarritako esperientzia arrakastatsu desberdinen arteko aldeak aditzera ematen digunez, oinarrizko partaidetza bermatzeko funtsezko irizpide eta ekintza jakin batzuk kontuan hartu behar dira.

1. Partaidetza-prozesuaren atarikoak zaintzea

   1.1. Ditugun baliabide pertsonal eta ekonomikoak:

   - Familien inplikazioan gutxieneko denbora-tarte batez lan egin dezaketen irakasleak.
   - IGEren edota Ikasleen Senitartekoen Elkartearen sendotasuna.
   - Komunitatean nolabaiteko garrantzia duten pertsonen laguntza: gizarte- eta hezkuntza-bitartekariak edota gizarte- eta kultura-bitartekariak, gizarte-hezitzaileak, elkarteak, komunitate-liderrak, eta oro har, boluntarioak.
   - Aurrekontu ekonomikoa: finantzaketa: udalekoa, forala edota Hezkuntza Sailekoa (PROA edo Indartzeko, Orientatzeko eta Laguntzeko Programak), esku hartzeko programak eskaintzen dituzten elkarteak, Kutxen finantzaketa, eta abar.

   1.2. Klaustroaren adostasun- edota inplikazio-maila, baina bereziki, zuzendaritzataldearena, batzorde pedagogikoarena, eta familiekin ardura handiena duten irakasleena: tutoreak, kultura arteko dinamizatzailea, elkarbizitza-programetan inplikatutako irakasleak, eta abar.

1.3. Deialdia eta harremanetan jartzeko moduak eta teknikak:

- Bide klasikoa: eskutitzak (hainbat hizkuntzatara itzuliak), senitartekoen biltzarrak eta bilerak, tutoretza-elkarrizketak, eta abar.
- Bide berriak: topaketak komunitate-liderrekin, -bitartekariekin eta -eragileekin. Eragileen eginkizunen eta helmuga-kolektiboaren araberako ekintza espezifikoak: topaketak helmuga-kolektiboko kideen etxeetan edota meskitetan, elkarrizketak liderrekin, telefono-deiak kide horien hizkuntzetan, harrera-protokoloetarako gonbidapenak, horien jarduerez baliatzen diren elkarteak, oinarrizko gizarte-zerbitzuak, bilerak kultura-komunitateekin, eta abar.

1.4. Aurretiaz partaidetza-aukeren berri ematea. Aurkezpena, eta batez ere, horien berri ahoz ematea, ahal bada, gizarte-sare esanguratsuak erabiliz.

- Familiek zer egin dezaketen eta lankidetza zertarako eskatzen zaien ikusten dute.
- Inplikazio-moduak dibertsifikatzen dira, sentsibilitate, zaletasun, aukera eta premia guztietara iristeko.
- Alternatibei dagokienez, ikasleak —lehenik eta behin, semea edo alaba— tartean sartuko dituen (premiagatik eta motibazioagatik) alternatiba multzo bat eskaini behar da.
- Horrela, inplikazio-modu edo -mota bakoitzeko koordina, lagun, harrera egin edota jarraipena egin dezakeen pertsona bat egongo dela (gutxienez, hasieran) bermatuko da.
- Hasieran, komunitateko kide gehienek potentziatutako hainbat ekintzaren funtzionamenduak senitartekoaren euskarri gisa balio dezake (harrerari eta eskainitakoaren funtzionamendu praktikoari buruzko argibideei dagokienez), baita senitarteko gutxi badaude ere.
- Ekintza gehienetan amek hartzen dute parte, eta normalean, arazoak izan ohi dituzte, ezin baitituzte seme-alabak bakarrik utzi; beraz, zenbait elkarrizketa edo prestakuntza-jardueratarako seme-alabak zaintzeko alternatibak eskaini beharko zaizkiela kontuan hartu beharko da.

1.5. Lehen hartzaileei dagokienez, eskainitakoari erantzuteko eta hasieran nolabaiteko arrakasta ziurtatzeko kondizio hoberenetan daudenak izan beharko dute; hori

horrela izanik, oinarri seguruak sortzeaz gain, eragile dinamizatzaileen adoreari eutsi ahal izango diogu.

1.6. Esku-hartzearen plangintza, familien inplikazioa aktibatu edo indartzeko; plangintza horretan honako hauek jaso beharko dira: datak, partaidetza-lehentasunak, eginkizunen eta ekintzen banaketa prozesuari hasiera eman diezaioketen pertsonen artean, edo lortutakoa ebaluatzeko uneak, besteak beste.

2. Prozesuari jarraipena ematea eta eustea

- Edozein ekintzak arrakasta izango du baldin eta malgutasunarekin eta aldi berean, zorroztasunarekin egiten bada. Hasieran, beharbada, senitartekoek ekintza jakin bati ez diote behar bezala erantzungo, baina ekintza horren arduradunak ezin izango die hori onartu: presentzia, puntualtasuna, harrera-jokabidea, jarduera ondo prestatuta edukitzea, toki egokiak izatea, beharrezko baliabideak behar bezala ibiltzea, haurtzaindegia prest egotea, aldameneko gelaren batean haurrentzako jolasak eskaintzea, itzulpenak egin ditzakeen pertsonaren bat, eta abar.
- Inplikazioari eta partaidetzari jarraipena egitea, aurretiaz ezarritako konpromisoetara ez aurkeztearen arrazoiak alderatzeko aukerarekin.
- Parte hartzeko moduek askotarikoak beharko dute, baina ezin izango dute batasuna, globaltasuna eta lehentasunak galtzea eragin.
- Senitartekoak inplikatzeko arrazoia ikasten duen eta bere kultura- eta gizarte-kapitala aprobetxatzen duen komunitatea sortzea da, ikasleen ikaskuntza bizkortzeko (lehentasunez) ahalik eta denbora eta toki gehien elkartzea ahalbidetuz.
- Familiek eta familiekin egindako esku-hartzeak integrala izateko nolabaiteko joera izan behar du, hau da, senitartekoen premia ugari estaltzeko ahalmena edukitzeaz gain (gurasoen gaitasuna), oinarrizko dimentsioei aurre egin dakizkiekeen baliabideetara zuzenduta egotea: janaria, laneratzea, gizarteratzea, etxebizitza, lege-erregulazioa, seme-alaben eta gurasoen arteko indarkeria, genero-indarkeria, eta abar.
- Ikastetxeak komunitatean dauden zerbitzuekiko koordinazio handia izan behar du.

3. Jarraipena eta balioespena

- Ardura hori duen pertsonak edo batzordeak jarraipen eta balioespenak egiteko uneak ezarri beharko ditu, partaidetza-prozesuan arriskurik egon ez dadin:

a) Prozesuaren xedea familiak ahalduntzea eta familien autonomia eta ekimen pertsonala indartzea dela kontuan hartu behar da une oro. Hasieran, familien mendetasuna onartu beharko dugu, baina amaieran, seme-alaben hezkuntza-prozesuetan erabakiak hartzeko eta eragina izateko gaitasuna izan beharko dute, eskola barruan nahiz etxean, berezko inplikazio- eta prestakuntza-ekimenen gainean.

b) Ikasleekin egiten den hezkuntza-lanarekiko paraleloak diren partaidetza-egoerak ez dira sortu behar, horrelako kasuetan, elkarrekikotasunik eta konpromisorik gabeko zerbitzu-enpresa antzeko zerbait sor baitaiteke. Eta horrelako tokietan, klaustroak ez baititu ezagutzen familiek parte hartzeko dituzten moduak eta Zuzendaritzaren eginkizuna gauzak gogoan hartzea baita soili-soilik.

c) Hori dela-eta, familiari gizarte- edo hezkuntza-premiaren batean emandako zuzeneko laguntza ez ezik, inplikazio-moduek beste zerbait ere jaso beharko dute, senitartekoek eskolaren mesederako jardueraren batean emandako laguntza, hain zuzen.

d) Baterako ekintzak —irakasleekin eta ikasleekin egin beharrekoak— nabarmentzea, betiere sistemaren bihotzean —ikasgelan— eta oro har, seme-alaben hezkuntzan benetan lagungarriak izan badaitezke.

e) Kostuari eta mozkinei buruzko balioespenak egitea, energiak, denbora eta dirua inbertitzeagatik behar ez den ahuldura ekiditeko, benetan lortutako emaitzekin alderatuz. Kontua izan behar dugu figura profesional jakin batzuen burokratizazioarekin, soldata edota eginkizun profesional bat justifikatzeko funtzionatzen ez duten ekintzak behin eta berriz egin nahi izaten baitute horrelakoek zenbait kasutan.

Ferrer-ek (2007), Booth-en eta Ainscow-ren proposamenetan (2002) inspiratuta, partaidetza-prozesuak ebaluatzeko eredu bat proposatzen du. Familiei gagozkiela, bi ebaluazio-esparru identifikatzen ditu lehenik eta behin:

1. Ikastetxea ikaskuntza-komunitate gisa antolatzea. Erabakiak hartzeko gune berriak sortzea.

2. Parte hartzeko eta ikasteko guneak: Talde elkarreragileak eta senitartekoen prestakuntzarako ekintzak eta programak:

- Seme-alaben estimulazio kognitiboaren eta horiekiko elkarreraginaren (ahozkoa) kalitatea hobetzen irakasten duten programak.
- Senitartekoek beren seme-alaben denbora —eskolaz kanpokoa— gidatzen eta bideratzen ikastea.
- Etxeko ikaskuntza akademikoa indartzen ikastea.
- Familientzako prestakuntza-programak.

Ondoren, familien lankidetzarekin lotutako ebaluazio-adierazle jakin batzuk proposatzen ditu:

- Irakasleak, familiak, boluntarioak eta batzordeetan ordezkaritzarik duten bestelako eragileak.
- Familia berriei ikastetxera egokitzen laguntzen zaie.
- Talde elkarreragileak dituzten ikasgelak gune irekiak dira, senitartekoei eta bestelako eragileei parte hartzeko aukera ematen dietenak.
- Familiek elkarri laguntzen diote.
- Familiek elkarrekin egiten dute lan, modu estuan.
- Familiak errespetuz tratatzen dira.
- Gainerako familiek garrantzi berbera dutela pentsatzen dute familiek.
- Gainerako familien gainean itxaropen handiak daude.
- Partaidetzarako eta ikaskuntzarako hainbat gune antolatzen dira, familia guztiek balioetsita daudela senti dezaten.
- Familien prestakuntzak hainbat interes eta itxaropeni erantzuten diote.
- Hainbat kultura-jatorritako familiek hartzen dute parte.
- Familiek prestakuntzaguneak antolatzen dituzte.
- …

4 Laguntzeko/parte hartzeko zenbait modu

Familiaren laguntza eta partaidetza hainbat unetan gerta daiteke, hainbat jardueratarako eta maila desberdinetan (Inter, 2003). J. Epstein-ek (2004) egindako sailkapena, hainbat egileren ekarpenak (Guía Inter[3]) eta gaur egun gauzatzen ari diren zenbait esperientzia oinarri gisa hartuz, honako laguntza- eta partaidetza-esparru hauek iradoki daitezke:

4.1. Familiei guraso gaitasunak garatzen laguntzea

Irakasleek eta/edo bestelako profesionalek familiekin lankidetzan aritzeko aukera dute, hainbat hezkuntza-alderdiri eta etxetik eskolako helburuetan laguntzeko moduari dagokienez gurasoek izan beharreko gaitasunak indartzeko.

a) Senitartekoei ikastetxean bertan prestakuntza emateko proiektuak

Senitartekoei prestakuntza emateko hiru eredu bereiz ditzakegu: Máiquez

- Eredu akademikoa: ikaskuntza formaleko agertoki batean garapena eta hezkuntza lortzeari buruzko kontzeptuak beren gain hartzea.
- Eredu teknikoa: jokabidea aldatzean, gizarte-ikaskuntzan eta abarretan oinarritutako teknikak eta prozedurak beren gain hartzea. Ikaskuntza adituko agertokia da.
- Esperientzia-eredua: eguneroko jazoeren ezagupena gizarte- eta kultura-ikaskuntzako agertoki batean berritzea.

Eredu akademikoan, testuingurutik ateratako informazioa emateko arriskua izan dezakegu, oroimenezkoa, arbitrarioa, azalekoa edota osatu gabea, hain zuzen ere, senitartekoen praktikaren bitartez informazio hori automatikoki zehatuko dela esperoz.

---

[3] AGUADO, Teresa et ál.: *Guía Inter, Una guía práctica para aplicar la educación intercultural en la escuela,* UNED http://inter.up.pt/docs/spanish_guide.pdf

Senitartekoen teorizazioa ez dugu kontuan hartzen (teoria inplizituak eta esplizituak), eta horien praktika, berriz, are gutxiago. Kontzeptu bat gaitasun gehiago edukitzeko lagungarria izatea nahi badugu, ezinbestekoa izango da kontzeptu hori baliabide erabilgarri bilakatzea, hau da, baliabide horren erabilera egoera zehatzen testuinguruan jar dadin eta haren esanahia praktiken komunitate batean negozia dadin.

Seme-alabekin garatu beharreko gaitasunak senitartekoek aurretiaz duten bizi- eta kultura-ezagupenean nahasi behar dira, «ezagupen-funtsetan» eta senitartekoen antolakuntza-kulturan, hain zuzen ere.

Esperientzia-ikaskuntzaren lehentasunezko helburua eguneroko bizitzako praktikak kontzeptualizatzea da. Hausnartzen, ikasten eta praktikatzen denari buruzko oinarrizko gaia familia-bizitzako jazoerak dira; indukzio-prozesu baten bitartez, ezagupena sortzen da, egoeretatik eta erabiltzen diren teoria inplizituetatik abiatuz.

Ikaskuntza-eredu horretan, senitartekoek gertatzen zaienari eta egiten dutenari buruzko ahalik eta argibide esplizituenak eman beharko dituzte (ekintzaren pragmatika), beste senitartekoen ekarpenekin eta dinamizatzailearen (tutorea, irakaslea, kultura arteko dinamizatzailea, psikopedagogoa, eta abar) trebeziarekin aberasten diren neurrian, eta horri esker, jazoera zehatz batez haraindi joatea eta jazoera hura bestelako egoeretan malgutasunez aplikatzea ahalbidetuko dien kontzeptualizazio-maila jakin batera iritsiz.

Esperientzia-ezagupena berritzeari dagokionez, bestalde, guraso izateak dakartzan zereginen esanahien negoziazioak elkartrukatzen diren heinean egin ohi da. Horiek guztiek oso erabilgarriak izan daitezkeen benetako baliabide- eta trebetasun-banku bat osatzen dute.

Hona hemen praktiken zenbait adibide:

- http://www.jardunaldiak.net/index_es_1.html
- FORMACIÓN Y PARTICIPACIÓN DE PERSONAS ADULTAS/ HELDUEN PRESTAKUNTZA ETA PARTEHARTZEA
- KARMENGO AMA LHI: Formación y participación de familiares
- KARMENGO AMA LHI: Familien formakuntza eta partaidetza
- CEIP MARE DE DÉU DE MONTSERRAT: La participación de los familiares en nuestra comunidad de aprendizaje

- http://www.lekeitioeskola.com/buletinak/ikas_08/buletinak2/participacion-formacion
- http://www.karmengoamaeskola.net/HTM/castellano/proyecto/comunidad.htm
- http://www.ieslucasmallada.com/Comunidades/comuna3.htm

b) Elkarrekiko konpromisorako kontratuak

Elkarrekiko konpromisorako kontratuak, ikastekoak eta didaktikoak; horrelakoetan, senitartekoak, ikasleak eta irakasleak inplikatu ohi dira, eta zenbait kasutan, baita beste hainbat hezkuntza-eragile ere.

Ikastetxe ugari kalitate handiko esperientziak abian jartzen ari dira alor horretan, horiek ere Ikaskuntza Komunitateei dagozkienak:

- http://www.karmengoamaeskola.net/HTM/castellano/proyecto/comunidad.htm
- http://www.rupertomedina.net/principal_rm.htm

Informazio gehiago nahi izanez gero, ondoren adierazitako liburua gomendatzen dugu, kontratuak egiten laguntzeko funtsezkoa, zehatza eta balio handikoa baita: PRZESMYCKI, H.: *La pedagogía del contrato. El contrato didáctico en la educación*, Graó, Bartzelona, 2000.

c) Familiei eskolan laguntzeko moduari buruzko orientabidea ematen dieten on-line baliabideak

Eskolan laguntzeko edota eskola-testuingurura heda daitezkeen etxeko gaitasunen garapena sustatzeko moduari buruzko orientabidea ematen dieten on-line baliabideak:

- HIRU.COM http://www.hiru.com/eskola_laguntza/?taldea=zzeskola1

  Hezkuntza Sailaren webgunea, etengabeko ikaskuntzari buruzkoa. Eta webgune horretan eskola-laguntzaren gaia agertzen da, honako hiru atal hauetan banatua: zure seme-alabei ikasten lagundu, irtenaldi hezigarriak, eta ongi informatutako gurasoak.

- EHIGE http://www.ehige.org/

Gurasoen Elkartea. Bizkaiko, Iparraldeko, Arabako eta Gipuzkoako eskola publikoko ikasleen gurasoen elkarte-federazioen elkartea da. Ondoren adierazitako helbideak lurralde bakoitzeko Federazioen webguneetara sartzeko balio du; bertan, familiei zuzendutako hezkuntza-laguntzei buruzko gure testuinguruan oinarritutako proposamen ugari aurki ditzakegu, eta besteak beste, honako baliabide hauek nabarmen daitezke:

— http://www.bige.es/:

http://www.katalogoa.org/
Euskarazko produktuen katalogoa sortu dute hainbat udalek. Esate baterako, haurrentzako irakurketa-liburuak aurki ditzakegu, euskarazkoak, eta adinen arabera sailkatuak.

http://www.bige.es/wp-content/uploads/2007/10/Guia.pdf.
Haur elebidunen gurasoentzako gidaliburua

http://www.bige.es/wp-content/uploads/2007/10/Familiak%20ere%20kontatzen%20du.pdf
Etxean euskaraz irakurtzera animatzeko gomendioak. Eusko Jaurlaritzaren Kultura Saila

— http://www.denoneskola.org/www/index.php?lang=cas

http://www.denoneskola.org/www/images/stories/Temasactualidad/Asamblea/Memoria_final_del__curso_2006-2007_para_web.pdf. Págs 13-55

Dokumentu hori Denon Eskola Arabako Ikastetxe Publikoetako IGEen Federazioaren memoria dugu, eta adierazitako orrialdeetan, PINDAR Kulturartekotasun Proiektuko jarduerak garatzen dira; adierazitako Proiektuaren xedea IGEen kulturartekotasuna sustatzea da. Adierazitako memoria irakurtzea gomendatzen dugu, federazio batek egindako proposamen paregabea dela baiteritzogu, familien elkarbizitza eta kultura arteko ikaskuntza bultzatzeko aukeretako zenbaitzuei buruzko proposamena, hain zuzen. Proposamen ugari jarri dira abian, eta dokumentu honetan aipatu baino ez ditugu egingo, irakurtzea gomendatuz:

- Kultura arteko gaitasunerako programa (Programa de competencia intercultural edo PCI). Gurasoek eta eskoletako bestelako hezkuntza-eragileek kultura

arteko elkartrukea gauzatzeari buruzko jardueren antolakuntza, kultura arteko elkarbizitza beren gain hartzeko edota hobetzeko.

- Atzerriko Familien partaidetza sustatzeko programa (Programa de incentivación de la participación de Familias Extranjeras edo PIPE). Familia etorkinak gizartera daitezen eta eskoletan parte har dezaten indartzeko ekintzak eta jarduerak gauzatzea.

- Hitzak Gainditu Programa (HIGA). IGEei, eta subisidiarioki, eskola-komunitate osoari, eskola-esparruan interpretazio- eta itzulpen-zerbitzua eskaintzea, familia etorkinek behar duten hizkuntza-bitartekaritzari erantzuteko.

Nabarmendu beharrekoa da EHIGE konfederazioak sortutako glosarioa —hezkuntza-sistemari buruzkoa— euskaraz, gaztelaniaz, frantsesez eta arabieraz eskura daitekeela, eta baita konfederazioa osatzen duten hiru federazioen webguneetatik jaitsi ere. Hona hemen BAIKARA federaziorako esteka:

http://www.baikara.org/GAZTELERAZ/DOCUMENTOS%20MADRES-PADRES/IntrodGlosario.htm

Horretaz gain, oinarrizko zenbait dokumentu arabierara itzuli dira, esate baterako:

- Eskola-jantokirako fitxa.
- Ikaskideen artean telefono-zenbakiak ezagutzera emateko baimena.
- Ikaslearen irudia ikaskideen artean erabiltzeko baimena.
- Eskolara ez joatea justifikatzeko eskutitza.
- Zorriei buruzko informazio-oharra.

- CEAPA Ikasleen Gurasoen Elkarteen Espainiako Konfederazioa (estatu-esparruan). http://www.ceapa.es/

  Aldizkariaren, dokumentuen eta argitalpenen ataletan on-line baliabideen oso banku interesgarria dute eskuragarri familiek.

- http://www.solohijos.com/

  Guraso hobeak izateko ataria, gai ugariri buruzko baliabide zabalekin.

- http://www.ed.gov/espanol/parents/academic/help/preguntas/preguntas.pdf

Estatu Batuetako gurasoei zuzendutako dokumentu hori gaztelaniara itzulita dago, biztanleria hispanoak sarbidea izan dezan. «No Child Left Behind» (Ezein haur atzean gera ez dadin) deritzon Bush Legearen (2002) testuinguruan sortu zen adierazitako dokumentua. Zenbait egilek gogor kritikatu dute lege hori, Eskola Eraginkortasunaren ereduetan baitago haren nitxo ideologikoa, eskoletan zer, noiz eta nola ebaluatzeari buruzko kontrola areagotuz. Irakasleak izugarrizko presioa jasatera bultzatu ditu horrek. Moll-ek (2007) zalantzan jartzen ditu irakasleak eskoletan ikertzeko, saiakuntzak egiteko eta berrikuntzak sartzeko jasaten ari diren zailtasun izugarriak.

Arestian azaldutako zuhurtziarekin, dokumentu hori irakurtzea gomendatzen dugu, eskolaren xedeetan laguntzeko senitartekoei orientabide zehatzak emateko lagungarria izan baitaiteke eskoletarako.

- http://www.ed.gov/espanol/parents/academic/hyc-esp.html
  Estatu Batuetako Hezkuntza Departamentukoa. «Ayudando a su hijo» Seriea

- http://www.ed.gov/parents/academic/help/partnership.html?src=mr
  Estatu Batuetako Hezkuntza Departamentukoa. Gurasoek izan ohi dituzten zenbait erronkari heltzeko laguntzak.

- http://www.urbanext.uiuc.edu/succeed_sp/index.html
  Illinois-eko Unibertsitateko unibertsitate-hedapena. Seme-alabei eskola-arrakasta izaten laguntzen ikasteko orientabidea ematen zaie familiei.

- http://www.urbanext.uiuc.edu/familyworks_sp/school-00.html
  Illinois-eko Unibertsitateko unibertsitate-hedapena. Seme-alabak hezteko ahalmena areagotzen laguntzeko orientabidea ematen zaie familiei.

Kanadako Ontario probintziako baliabideak, gaztelaniaz eta beste hainbat hizkuntzatan:

Ondorengo baliabideak (bideoak eta dokumentuak) honako webgune honetatik atera dira:

- http://www.settlement.org/edguide
- http://www.settlement.org/sys/library_detail.asp?passed_lang=EN&doc_id=1004151
  Familia etorkinei orientabidea emateko bideoa, Kanadako neguan seme-alabekin izan beharreko arreta fisikoari buruzkoa, hitzik eta iruzkinik gabekoa.

- http://www.settlement.org/downloads/dressing_for_winter.pdf
  Ingelesezko hiztegia.
- http://www.settlement.org/downloads/edguide/sp_pub_full.pdf
  Seme-alabak Lehen Hezkuntzan dituzten familientzako gidaliburua.
- http://www.settlement.org/downloads/edguide/sp_pubsec_full.pdf
  Seme-alabak Bigarren Hezkuntzan dituzten familientzako gidaliburua.
- http://www.settlementdownloads.org/downloads/video/parentteacher/PT_SP.html
  Bideoa. Familiei tutorearekin izan beharreko elkarrizketa prestatzeko moduari buruzko orientazioa emateko.

4.2. Familien kultura kapitalaren bitartez eskolari eman beharreko laguntza

Ikastetxeei laguntzea familiaren aurrekariak eta kultura ulertzen, baita familiek seme-alabentzat nahi lituzketen helburuak ulertzen ere.

Ezagupen-funtsak «komunitatearen ezagupenak eta familia-unitateak dituen gaitasunak (funtsezkoak familiaren funtzionamendurako)» dira, hain zuzen ere. Zabalak eta askotarikoak dira, eguneroko edozein jarduerari dagozkio, familiaren historiaren araberakoak dira eta jazoera eta jardueretan agertzen dira.

Irakasleak ikasleen familien bizitza eta komunitate-testuinguruak ezagutzera gonbidatzen dira. Irakasleen eta familien arteko etengabeko laguntzako testuingurua sustatzean datza eta elkarrekin lotutako hiru jarduera biltzen ditu:

a) Familiaren ulermen etnografikoa

b) Ezagupen hori ikasgelako praktika aldatzeko erabiltzea

c) Irakasleen hausnarketa

Esku-hartzeko eredu horren ekarpena zeran datza, batetik, familia ezagutzeak ikaslearen eskola-errendimenduan eragina izan dezakeela aitortzean, eta bestetik, familia ezagutzea modu aktiboan sustatzean, kontzeptuzko garapena eta hainbat trebetasunen garapena areagotzeko iturri gisa.

4.3. Komunikazioa: kulturalki orientatutako komunikazio prozesuak ezartzeko orientabideak

Hona hemen iritsi berri diren ikasleen familiekin komunikazioa izateko prozesuak hobetzeko lagungarriak liratekeen zenbait arrasto:

- Komunikazioaren helburuak argi izatea:
  - — Familiekiko komunikazioa, eskola-programei eta ikasleen aurrerabideari dagokienez.
  - — Eskolaren eta familiaren artean bi norabideko komunikazio-kanalak sortzea.
- Familiekiko komunikazioa telefono bidez edo idazkien bitartez (oharrak edo eskutitzak, eta gaur egun, internet bidez) egin ohi da. Kultura arteko ikuspegia txertatzeak, betiere aurrekoa alde batera uzten ez bada, ahozko komunikazioa eta komunikazio informala indartu beharko luke.
- Maiztasun pertsonala nahiz talde-maiztasuna nahikoa dela bermatu behar da. AJAn maiztasun hori ezarrita egotea komenigarria litzateke.
- Kultura-gaitasunak erakusteak profesionalen helburuetako bat izan behar du:
  - — Mundua ulertzeko ikuspuntu edota modu bakoitzak dituen kultura-ikuspegiak ezagutzea.
  - — Bestelako bizimoduak, adierazpideak eta irudi-estiloak errespetatzea.
  - — Familiak hainbat arazo dituztela agertzen dira ikastetxeetan, eta beraz, guk ezin dizkiegu arazo gehiago erantsi, nahiz eta batzuetan informazio negatiboa transmititu behar diegun.
  - — Adierazpena errazteko gai izatea, familien okertasuna, ezjakintasuna, antsietatea, jarrera oldarkorra, eta segurtasunik eza onartuz eta moldatuz.
  - — Familiei norbaitekin etortzen uztea (askotan haur txikiekin etorri ohi dira). Jostailuren bat prest izatea komeni da.
  - — Seme edo alabagatiko benetako kezka ahoz edo ez-ahoz transmititzea, eta horretaz gain, berak ere halako kezka duela (baita kezka handiagoa ere) onartzea, bere interes-adierazpenak ezagutzeko modukoak ez badira ere.
  - — Bestelako topalekuetara aldatzeko aukera ez genuke baztertu behar.

— Itzulpenetarako, baina batez ere, mezuen zentzua ulertzeko, bitartekari batekin egotea (informala bada ere) alternatiba ona izan daiteke.

• Informazioaz haraindi joateko eta loturak eta konplizitatea sortzeko (seme-alabei dagokienez nahi diren helburuak lortzeko xedez) jomuga duen komunikazioa eraikitze komunitarioko proiektuen testuinguruan garatzen da erabat:

— Prestakuntza-tailerren barruan. Solas egiteko estimulu bilakatzen diren jarduera jakin batzuk.

— Senitarteekiko koordinazioa, talde elkarreragileen saio baten ondoren.

— Elkarbizitza-batzordeak.

— Familien, ikasleen, irakasleen eta abarren arteko kontratu didaktikoak prestatzeko, erabakitzeko eta horiei jarraipena egiteko lana.

— IKTak erabiltzea, dinamizazio komunitariorako.

— Ikasleen Gurasoen Elkarteak edota Senitartekoen Elkarteak familia sartu berriak gizarteratzeko prozesuan oso lagungarriak izan daitezke. Hona hemen Aragoiko IGEen Federazioak egindako eredu bat: Participación de las familias inmigrantes desde las AMPAS. CEAPA.pdf.

— DENON ESKOLA federazioa egiten ari den lana —lehen aipatutakoa— ere horren beste adibideetako bat dugu.

4.4. Etxean ikastea

Familiak etxeko ikaskuntza akademikoan inplikatzea, etxeko lanak barne, helburuak finkatuz, eta baita curriculumarekin lotutako bestelako jardueretan ere.

Irakasleak motibatzea, ikasleei familiarekin alderdi interesgarriak partekatzea eta horiei buruz eztabaidatzea ahalbidetuko dieten lanak plantea ditzaten.

Lacasa-k eta horren taldeak, Lehen Hezkuntzako ikasleek etxean nola egiten duten lan eta horien gurasoak tartean zein neurritan sartzen diren aztertu ondoren, honako hauek ondorioztatu dituzte:

- Etxeko lanak familiaren eta eskolaren arteko komunikazioari eusteko bide pribilegiatua izan daitezke.
- Etxeko lan ohikoenak hiru motatakoak izaten dira:

  — Ikasgelan ikasitakoa gogoratzeko jomuga duena. Ariketa itxiak, segur aski testutik ateratakoak, eta haurrak bakarlanean aritu beharko du.

  — Eskola-lanak areagotzekoak, materialak iradokiz, baina egiteko moduari buruzko jarraibiderik gabe. Normalean, motibazioa galtzeko moduko lanak, konponbide azkarrak eskatzen dituztenak.

  — Ikasgelan amaitu ez diren ariketa bukatu gabeak etxean amaitzea. Problematikoenak dira, ziurrenik, ondo ez dituztela egin baitakite haurrek.

- Familiari tipikoki eskolakoak diren lan horietan inplikatzea eskatzen zaionean, familiak irakasle bilakatu behar du, eta horrek arazoak sortzen dizkie gehienei.

  Egile horiek modu alternatibo bat proposatzen dute, etxeko lanen prestakuntza beste modu desberdin batean antolatuz, eta «bestelako» etxeko lanak diseinatzen dituzte.

  Irakasleen eta familien arteko harremanak maiztasun handiagokoa, arinagoa eta hurbilagoa izan behar duelako gertatu ohi da hori guztia. Batetik, irakasleek zein asmo dituzten jakin behar dute familiek hurbiletik, eta bestetik, irakasleekin partekatzen zituzten beren kezkak.

  Horregatik, «eskolako» eginkizunik eduki gabe seme-alabekin eta eskolarekin lankidetzan aritzeko aukera ona beharko lukete etxeko lanek familientzat:

  — Etxeko lanek balioak eta ezagupenak partekatzea ahalbidetzen duten egoera pribilegiatuak ekarri beharko lituzkete.

  — Ikasleen eguneroko munduarekin konektatzen duten jarduera irekiak, dituzten interesetatik abiatuz. Eskola-lanerako motibazioa handiagotzeko modua litzateke.

Gurasoek laguntzeko aukera dute, eta baita etxeko kideek ikastun aktibo izatekoa ere, seme-alabekin batera ingurune hurbileneko tresnak eta baliabideak maneiatuz.

Grupo Imágenes, palabras e ideas, GIPI. http://www2.uah.es/gipi/gipi/quienessomos.htm

1. eranskinean —«Familia estrategiak ikaslearen bigarren hizkuntzaren jabetza prozesua bultzatzeko» deritzona eta Blanca Olalde andreak Hezkuntza Berriztatzeko

Zuzendaritzaren Kultura arteko Hezkuntza Programarako egina— seme-alabei hizkuntza ikasten laguntzeko jarraibideak —senitartekoei zuzenduak— emateko moduaren adibide bat ikus dezakegu.

4.5. Boluntarioak

Eskolarekin lankidetzan aritzeko moduak:

- Familiak boluntario gisa inplika daitezen errazteko partaidetza, prestakuntza, jarduerak eta ordutegiak faboratzea.
- Hezitzaileak gaitzea, ikasleei eta eskolari lagunduko dieten boluntarioekin lan egin dezaten.
- Familiek boluntario gisa hainbat modu desberdinetan har dezakete parte, ikastetxeen sormenaren eta toki bakoitzak daukan gizarte- eta kultura-kapitalaren arabera.
- Lan-ildo horri jarraiki, garrantzitsua da partaidetza hori esplizitua eta adostua izaki komunitatearen ikaskuntzaren jomugetara zuzendutako partaidetza-proiektu komunitario baten testuinguruan ipintzea: http://www.xtec.es/ceip-alberich/marcos_informacion.htm
- Batzuetan, erantzun zehatzak eman behar dira, denborari dagokionez laster agortzen den jarduera bati mugatuak.
- Ikasgelan parte hartzea:

  — Familiak ikasgelan beren jatorriari, ohiturei, lanbideari eta abarri buruz hitz egiteko gonbidatuta daude.

  — Talde elkarreragileetako boluntarioak:
  http://www.cantinygamboa.com//?page_id=55

  — Gelako ordezkari den senitartekoa:
  Zenbait ikastetxek horrelako esperientziak jarri dituzte abian, edo jartzen ari dira abian; premien eta sormenaren araberako esperientziak ere badira. Zenbait esperientzia elkarbizitzaren esparruan gauzatu dira, arauei buruzko adostasun komunitarioa lortzeko; beste esperientzia batzuen xedea, berriz, familiek elkarri laguntzea da, ikasgelan portaera-zailtasunak dituzten seme-alaben bilakaerari

buruzko informazioa eskainiz. Karmengo Ama ikastetxeak izandako esperientzia nabarmendu behar da:
http://www.karmengoamaeskola.net/HTM/castellano/proyecto/comunidad.htm

- Senitartekoak boluntario prestatzaile gisa prestatzea.
- Iritsi berri diren senitartekoei harrera egiten dien senitartekoa.
- Liburutegi tutorizatuko inamizatzailea.
- Bere kultura-komunitateetako bitartekari gisa, banan-banan nahiz taldetan.
- Irakurketa indartzeko jarduerak: liburutegira beren hizkuntzetan idatzitako eta beren kultura-testuinguruetan kokatutako liburuak ekartzea, irakurketa-maratoian parte hartzea, eta abar.
- Zenbait jardueraren arduraduna: kirol-jarduerak, jaiak eta abar.
- Ikastetxearen premiei erantzuteko laguntzailea, duen ezagupen espezifikoagatik.

4.6. Erabakiak hartzea

Ikastetxean erabakiak hartzeko, gobernatzeko eta jarduerak gauzatzeko prozesuetako partaidetzan familiak txertatzea, eskola-kontseiluen, komiteen edota gurasoen elkarteen bitartez. Erabakiak hartzen diren hainbat esparrutan familien partaidetza bermatzeko alternatibak.

Atlántida proiektuak familien partaidetza erabakitzailerako hainbat proposamen garatu ditu:

http://www.proyecto-atlantida.org/download/Escuelas%20y%20familiaLibro.pdf.

Eskola-demokraziako esperientzia zehatzak dakartzaten jardueretarako jarraibideak, Carmen Espinar-ek eta Pablo Gortazarrek eginak (CEAPA Konfederazioko eta Giner de los Ríos Ikasleen Gurasoen Elkarteen Federazioko aholkulariak). 102.-117. or.:

- Ikaskuntza Komunitateetako ereduan bi batzorde ditugu: kudeaketa-batzordea eta lan-batzorde mistoak; horiek guztiak erabakitzaileak izan daitezke, mistoak izaki, hots, irakasleek, ikasleek (ahal dela), senitartekoek, irakasleak ez diren langileek eta bestelako eragile komunitarioek parte hartzen dute.

- Gure komunitateak elkarbizitzarako Behatoki bat sortzeko eta elkarbizitza-plan bat egiteko egindako proposamenarekin batera, Behatokiaren eta Ordezkaritza Organo Goreneko elkarbizitza-batzordearen arteko eginkizunak finkatzeari buruzko eztabaida sortzen da.

- Erabakitzailea izan gabe, baina erabakitzaileak diren foroetan (adibidez, Ordezkaritza Organo Gorenean) eragina izaki, Ikasturte Batzordeak sortzeari buruzko ekarpenak ere badaude: ikasgela bakoitzeko talde bat, tutoreaz, senitarteko batez eta ikasle batez osatua, emaitza akademikoei, elkarbizitzari, premiei eta abarri jarraipena egiteko, eta irakasle-taldean, Zuzendaritzan eta Ordezkaritza Organo Gorenean proposamenak aurkezteko aukerarekin.

- Ordezkaritza Organo Gorenak eta Ikasleen Gurasoen Elkarteak indartzea.

- Familiei nolabaiteko ahalmen erabakitzailea duten bestelako taldeetan parte hartzeko aukera ematea, hala nola honako hauetan: eskolaz kanpoko jardueren batzordeetan, edota lehentasunezkotzat jotako edozein ikaskuntza-alderdi (IKTak, hizkuntzen ikaskuntza, eta abar) indartzeko batzordeetan.
  http://www.apostolsanpablo.com/proyectos-educativos/comunidades-de-aprendizaje/-voluntariado-comunidades-de-aprendizaje--abril-2007.aspx

4.7. Komunitateari laguntzea

Batetik, familientzat, ikasleentzat eta eskolarako baliabideak eta zerbitzuak komunitateko taldeekin koordinatzea da horren xedea, baita enpresekin, agentziekin, kultura-erakunde eta -elkarteekin, unibertsitateekin eta abarrekin ere, eta bestetik, horiek guztiak komunitatearen garapenean laguntzeko trebatzea, ahal duten heinean.

- Kultura-sustapenean eta prestakuntzan auzoari laguntzen dioten eskola komunitarioak indartzeko lanean parte hartzea:

  — Amek eta arrebek edo ahizpek Auzo Etxeari laguntzen diote kulturartekotasunari buruzko jardunaldietan.

  — Gurasoak komunitatera irekitako prestakuntza-tailerretako prestatzaile boluntario gisa.

  — Senitartekoek ezagunak edota lagunak ekartzen dituzte Auzo Etxera, prestakuntza-jarduereretan boluntario edo ikasle gisa lagun dezaten.

— Senitartekoek beren kultura-komunitateetako musikarien, dantzarien, artisten eta abarren partaidetza errazten dute.

- Eskola edota institutu orok ikastetxean eta kanpoan garapen komunitarioa sustatzeko helburua eduki beharko luke. Muturrera eramandako ikaskuntza-eredu edota zerbitzu solidarioa litzateke. Horren guztiaren oso adibide interesgarria helduentzako La Verneda-St. Martí ikastetxean aurki dezakegu.

  http://www.edaverneda.org/Castellano/impacte.htm

5 Bibliografia

ABAJO, JOSÉ EUGENIO Y CARRASCO, SILVIA (2005). «El éxito escolar del alumnado gitano: encrucijada personal, familiar, comunitaria, escolar y social». En *Memorias de Papel (1980-2005)*, vol. 2. Asociación de Enseñantes con gitanos. http://www.pangea.org/aecgit/memoria/pdf/Jose%20Eugenio%20Abajo.pdf

AGUADO, T, GIL JAURENA, INÉS Y MATA BENITO, PATRICIA (2005). *Educación intercultural: una propuesta para la transformación de la escuela*. La Catarata: Madrid.

AGUADO, TERESA Y OTROS. *Guía Inter. Una guía práctica para aplicar la educación intercultural en la escuela*. UNED.

APPLE, M. W., BEANE, J.A. (1997). *Escuelas democráticas*. Madrid: Morata

ZENBAITEN ARTEAN: «Familia y Escuela, ¿se invaden, se necesitan?» (Koord.: Lourdes Martí), *in Cuadernos de Pedagogía* (2008), 378, Praxis, Bartzelona.

AINSCOW; Meil; WEST, Mel: *Mejorar las escuelas urbanas. Liderazgo y colaboración, Narcea,* Madril, 2008.

Augusta Bílbilis HLHIko (Calatayud, Zaragoza) IGE: «Proyecto de integración intercultural» *in Aula de Innovación educativa*, 160, 58-63, Graó, Bartzelona.

AUBERT, A.; DUQUE, E.; FISAS, M.; VALLS, R.: *Dialogar y transformar. Pedagogía crítica del siglo XXI*, Graó, Bartzelona, 2003.

AUBERT, Adriana; FLECHA, Ainoa; GARCÍA, Carme; FLECHA, Ramón; RACIONERO, Sandra: *Aprendizaje dialógico en la sociedad de la información*, Hipatia, Bartzelona, 2008.

BERTRAN TARRÉS, Marta: «Relacions entre famílies immigrades i institucions educatives en l'etapa de zero a sis anys», *in Finestra Oberta* (2005), 46, Fundació Jaume Boffill. Dokumentu elektronikoa. http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/419.pdf

BESALÚ COSTA, Xavier: *Diversidad cultural y educación*, Síntesis, Madril, 2002.

BOLIVAR, Antonio: «Familia y escuela: dos mundos llamados a trabajar en común», *in Revista de Educación* (2006), 339, MEC, Madril.

BOLÍVAR, Antonio: *Educación para la ciudadanía. Algo más que una asignatura*, Graó, Bartzelona, 2007.

BOOTH, T.; AINSCOW, M.; BLACK-HAWKINS, K.: *Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva. Desarrollando el aprendizaje y la participación en las escuelas*, Consorcio Universitario para la Educación Inclusiva, 2002. Material multikopiatua.

BRULLETT, Cristina; GÓMEZ-GRANELL, Carme (koord.): *Malestares: infancia, adolescencia y familias*, Graó-CIIMU, Bartzelona, 2008.

BRUNER, Jerome: *Realidad mental y mundos posibles: Los actos de la imaginación que dan sentido a la experiencia*, Gedisa, Madril (1988)

BRUNER, Jerome: *Actos de significado: más allá de la revolución cognitiva*, Madril, Alianza Editorial, 1998.

BUENO, J.; BELDA J.*: Familias inmigrantes en la escuela. Discursos de los agentes educativos*, Universidad de Valencia, Valentzia, 2005.

CANO, E.: *Organización, calidad y diversidad*, La Muralla, Madril, 2003.

CARRASCO, Concha; TERRÉN, Eduardo: «Familia, escuela e inmigración», *in Migraciones* (2007) 22, Madril.

CARRASCO, Silvia; ABAJO, Jesús Eugenio: *La situación escolar del alumnado de minorías étnicas. El modelo explicativo ecológico-cultural de John Ogbu,* 2008. http://www.aulaintercultural.org/IMG/pdf/J_OGBU_SISTEMATIZADO.pdf

CARRASCO PONS, Silvia: *Inmigración, minorías y Educación: ensayar algunas respuestas y mejorar algunas preguntas a partir del modelo De Ogbu y su desarrollo,* 2008. http://gestiona.madrid.org/ofin_web/html/web/pdfs/n11_cap3.pdf

CARRASCO PONS, Silvia: «Inmigración, minorías y Educación: ensayar algunas respuestas y mejorar algunas preguntas a partir del modelo De Ogbu y su desarrollo», *in* Jociles, M.ª Isabel y Franzé, Adela. *¿Es la escuela el problema? Perspectivas de etnografía y educación* (2008), Trotta, Madril.

CASTRO, M.ª Montserrat et ál.: *La escuela en la comunidad. La comunidad en la escuela*, Graó, Bartzelona, 2007.

CEAPA. Ikasleen Gurasoen Elkarteen Espainiako Konfederazioa. http://www.ceapa.es/

COELHO, Elizabeth: *Enseñar y aprender en escuelas multiculturales*, Horsori, Bartzelona, 2006.

COMELLAS, M.ª Jesús: *Familia y escuela: compartir la educación*, Graó, Bartzelona, 2009.

COMINGS, John: «Familia-alfabetatizazioa», Ikaskuntza Komunitateen Bilboko Biltzarreko aurkezpena (2008).
http://www.jardunaldiak.net/pdf/FORMACION_Y_PARTICIPACION_DE_FAMILIARES_PARA_LA_MEJORA_DEL_APRENDIZAJE.pdf

HERRIAREN DEFENTSARIA: *La escolarización del alumnado de origen inmigrante en España: análisis descriptivo y estudio empírico*, Madril, 2003.
http://www.defensordelpueblo.es/index.asp?destino=informes2.asp

DEL RÍO, Miguel (koord.): «Teoría histórico-cultural y educación en EEUU», *in Cultura y Educación* (2007), Fundación Infancia y Aprendizaje, Madril.

DEVELAY, Michael: *Padres, escuela e hijos*, Díada, Sevilla, 2001.

EHIGE Euskal Herriko gurasoen elkartea: http://www.ehige.org/

ELBOJ, C.; PUIGDELLÍVOL, I.; SOLER, M.; VALLS, R.: *Comunidades de aprendizaje. Transformar la educación*, Graó, Bartzelona, 2002.

ELBOJ SASO, Carmen: *Comunidades de Aprendizaje: educar desde la igualdad de diferencias*, Gobierno de Educación. Departamento de Educación, Cultura y Deporte, Zaragoza, 2005.

FLECHA, José Ramón: *Compartiendo palabras. El aprendizaje de las personas adultas a través del diálogo*, Paidós, Madril, 1997.

FLECHA, José Ramón: «El aprendizaje de las familias: las personas adultas gitanas en comunidades de aprendizaje», *in Memorias de papel (1980-2005)*, 2. lib., Asociación de enseñantes con gitanos, 2005.
http://www.pangea.org/aecgit/memoria/pdf/JRamon%20Flecha.pdf

FLECHA, José Ramón; GARCÍA, Rocío: «Garantizar el éxito con la incorporación de las familias. De la fiscalización y la descalificación a la colaboración» *in Organización y Gestión educativa* (2008), 5, 23-25, Wolters Kluwer, Madril.

FAPAR «JUAN DE LANUZA»; GORTÁZAR DÍAZ, Pablo: *El papel de las AMPAS en la Integración de las mujeres y familias inmigrantes en la dinámica de los centros. Protocolo de acogida para mujeres y familias inmigrantes*, 2005 (http://www.ceapa.es/).

FUNES, Jaume: «Trabajar en y con la comunidad», 2007 *in* BONALS, Joan; SÁNCHEZ CANO, Manuel (koord.): *Manual de asesoramiento psicopedagógico*, Graó, Bartzelona.

FUNES, Jaume: *El lugar de la infancia. Criterios para ocuparse de los niños y niñas hoy*, Graó, Bartzelona, 2008.

GARCÍA, Luis: *La familia: espacio de convivencia y socialización (Las familias son un agente democratizador de primer orden en la Sociedad)*, CEAPA. http://www.ceapa.es/files/publicaciones/File00057.pdf

GARCÍA BACETE Francisco Juan; MARTÍNEZ GONZÁLEZ, Raquel Amaya et ál.: «Familias, escuela y comunidad, factores de calidad educativa» *in Cultura y Educación* (2006), 3.-4. zenbakiak, 18. liburukia, 213.-330. orriak, Fundación Infancia y Aprendizaje, Madril

GARRETA, Jordi: «Familias inmigradas-escuela», *in Cuadernos de Pedagogía* (2008), 380, 90-93, Praxis, Bartzelona.

GARRETA, Jordi: «Escuela familia de origen inmigrante y participación» *in Revista de Educación* (2008), 345, MEC, Madril.
http://www.revistaeducacion.mec.es/re345/re345_06.pdf

FERRER ESTEBAN, Gerard: «Las comunidades de aprendizaje y su sostenibilidad. Hacia un modelo de evaluación inclusiva», 2007 *in* ASKOREN ARTEAN: *La escuela en la comunidad. La comunidad en la escuela*, Graó, Bartzelona.

GIPI (Grupo Imágenes, palabras e ideas).
http://www2.uah.es/gipi/gipi/quienessomos.htm

GÓMEZ, Jesús; LATORRE, Antonio; SÁNCHEZ, Montse; FLECHA, Ramón: *Metodología comunicativa crítica*, El Roure, Bartzelona, 2006.

JAUSSI, M. Luisa: *Euskadiko Ikaskuntza-erkidegoak*, Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza Saila, Bilbo, 2002.

JIMÉNEZ HERNÁNDEZ, Antonio S.: «Programa para la integración de padres inmigrantes en entornos educativos», 2006 *in* PANTOJA VALLEJO, Antonio; CAMPOY ARANDA (koord.): *Programas de intervención en educación intercultural*, Grupo Editorial Universitario, Granada.

LACASA Pilar: «Entorno familiar y educación escolar. La intersección de dos escenarios educativos», 2001, *in* COLL, C., PALACIOS, J.; MARCHENSI, A. (ed.): *Desarrollo psicológico y educación, II. Psicología de la Educación*, Alianza, Madril, 2001.

LACASA, P.; REINA, A.; RODRÍGUEZ, A.: «La escuela y la familia como contextos educativos. Leer, escribir y ver la televisión», *in Ensayos y experiencias* (2000), 36, 24-44.

LACASA, Pilar: *Aprender en la escuela, aprender en la calle*, Aprendizaje-Visor, Madril, 1994.

LACASA, Pilar: *Familias y Escuelas. Caminos de orientación educativa*, Aprendizaje-Visor, Madril, 1997.

LACASA Pilar: «Entorno familiar y educación escolar. La intersección de dos escenarios educativos», 2001, *in* COLL, C., PALACIOS, J.; MARCHENSI, A. (ed.): *Desarrollo psicológico y educación, II. Psicología de la Educación*, Alianza, Madril, 2001.

LUENGO, Florencio; MOYA, José: *Escuela, familia, comunidad: claves para la acción. Proyecto Atlántida*, Wolters kluwer, Madril, 2008.

MÁIQUEZ, M. Luisa; RODRIGO, M. José; CAPOTE, Carmen; VERMAES, Ignace: *Aprender en la vida cotidiana. Un programa experiencial para padres*, Aprendizaje Visor, Madril, 2000.

MARTÍN-MORENO CERRILLO, Quintina: *Desarrollo organizativo de los centros educativos basado en la comunidad*, Sanz y Torres, Madril, 1996.

MCINTYRE, Ellen; KYLE, Diane W.; RIGHTMYER, Elizabeth C.: «Los fondos de conocimiento de las familias como mediación de la enseñanza en los colegios rurales» *in Cultura y Educación* (2005), 17/2, 175.-195. or., Fundación Infancia y Aprendizaje, Madril.

MOLL, Luis C.: «Vygotski's Zone of Proximal Development: rethinking its instructional implications» *in Infancia y Aprendizaje* (1990), 51-52, 157.-168, or., Fundación Infancia y Aprendizaje, Madril.

MOLL, Luis C.: «Igualdad, calidad y compromiso en educación: entrevista a Luis C. Moll» *in Cultura y Educación* (2007), 19/4, Fundación Infancia y Aprendizaje, Madril.

OLSON, David: *El mundo sobre el papel*, Gedisa, Madril, 1998.

PALAUDÀRIAS, Josep Miquel; GARRETA, Jordi: «La acogida del alumnado de origen inmigrante: un análisis comparado desde la situación en Cataluña» *in Revista Española de Educación Comparada*, 14 (2008), 49-78.

PÀMIES ROVIRA, Jordi: *Dinámicas escolares y comunitarias de los hijos e hijas de familias inmigradas de la Yebala en la periferia de Barcelona,* 2006 (Doktoretza Tesia, Silvia Carrasco Pons doktorea). Webgunea: http://www.tdr.cesca.es/

PLANAS, Mireia: «Familia y escuela: estrategias para una relación constructiva» (2007), *in* BONALS, Joan; SÁNCHEZ CANO, Manuel (koord.): *Manual de asesoramiento psicopedagógico*, Graó, Bartzelona.

POVEDA, David: «La educación de las minorías étnicas desde el marco de las continuidades-discontinuidades familia-escuela» *in Gaceta de Antropología* (2001), 17, 17.-31. or. http://www.ugr.es/~pwlac/G17_31David_Poveda.html

PROYECTO ATLÁNTIDA (hainbat egile): *Escuelas y familias democráticas,* 2003ko iraila. http://www.proyecto-atlantida.org/download/Escuelas%20y%20familiaLibro.pdf

PROYECTO ATLÁNTIDA (MOYA, José; LUENGO José Antonio; LUENGO, Florencio); FAPA LANZAROTE: *Las competencias básicas, ¿puede la familia apoyar su logro?*, 2007. Argitaratu gabeko materiala.

PROYECTO ATLÁNTIDA (MOYA, José; LUENGO José Antonio; LUENGO, Florencio); FAPA LANZAROTE; COMITÉ TORREPEROGIL: *Material borrador. Talleres familia y competencias básicas*, 2007. Argitaratu gabeko materiala.

PROYECTO ATLÁNTIDA (ABELLÓ, Lola; RASCÓN, Pedro; MOYA, José; LUENGO, Florencio): *Diario de Familia. Las competencias básicas y el currículo informal. Un compromiso entre la escuela y la familia para la consecución de la cultura imprescindible en la educación obligatoria*, 2008, CEAPA.
http://www.ceapa.es/files/publicaciones/File00158.pdf.

PRZESMYCKI, H.: *La pedagogía del contrato. El contrato didáctico en la educación*, Graó, Bartzelona, 2000.

PURCELL-GATES, Victoria: «La alfabetización familiar: coordinación entre los aprendizajes de la escuela y del hogar» (2003) *in* TEBEROSKY, Ana; SOLER, Marta (bild.): *Contextos de alfabetización familiar*, Horsori, Bartzelona.

RIART VENDRELL, Joan (koord.) (2007): *Manual de tutoría y orientación en la diversidad*, Pirámide, Madril, 2007.

RODRIGO, M.ª José; PALACIOS, Jesús (koord.): *Familia y desarrollo humano*, Alianza Editorial, Madril, 1998.

SANTOS REGO, Miguel A. et ál.: *Escuela Intercultural y familias inmigrantes. Expectativas acerca de la educación*, Instituto de las Ciencias de la Educación. Universidad de Santiago de Compostela, 2006. Dokumentu elektronikoa.

SOLER, Marta: «La lectura dialógica. La comunidad como entorno alfabetizador» (2003) *in* TEBEROSKY, Ana; SOLER, Marta (bild.): *Contextos de alfabetización familiar*, Horsori, Bartzelona.

SUÁREZ-OROZCO, Carola; SUÁREZ-OROZCO, Marcelo M.: *La infancia de la inmigración*, Morata, Madril (2003, jatorrizkoa, 2001).

TOURAINE, Alain; WIEVIORKA, Michel; FLECHA, Ramón et ál.: *Conocimiento e identidad. Voces de grupos culturales en la investigación social*, El Roure, Bartzelona, 2004.

TOVÍAS WERTHEIMER, Susana: *Experiencias de intervención y formación del profesorado en contextos de desigualdad y multiculturalidad en Cataluña*, 2002. Doktoretza-tesia, 91.-100. or. (Gineako jatorriko familiak).

TOVÍAS WERTHEIMER, Susana: *Nuevas familias, nuevos entornos, nuevas relaciones en la escuela. Monográfico: educación infantil, orientaciones y recursos*, Praxis, Bartzelona, 2005.

VERA VILA, Julio: "Las relaciones escuela y comunidad en el mundo cambiante", 2007, *in* HAINBAT EGILE: *La escuela en la comunidad. La comunidad en la escuela*, Graó, Bartzelona.

VILÀ BAÑOS, Ruth: *La competencia comunicativa intercultural. Un estudio en el primer ciclo de la Educación Secundaria Obligatoria*, CIDE, Madril, 2008.

VILA, Ignasi: *Familia, Escuela y Comunidad*, Horsori, Bartzelona, 1998.

WRIGLEY T.: *Escuelas para la esperanza. Una nueva agenda hacia la renovación*, Morata, Madril, 2007.

Webgrafia

Gaztela eta Leongo Juntaren hezkuntza-komunitaterako Hezkuntza Ataria.
http://www.educa.jcyl.es/educacyl/cm/educacyl/tkContent?pgseed=1169725328937&idContent=7259&locale=es_ES&textOnly=false

Guraso eta ikasle etorkinentzako hezkuntza-informazioa (08-09-18).
http://www.carei.es/page.php?/RecursosCAREI/Traducciones#informaciongeneral

Gaztelaniatik hainbat hizkuntzatara itzulitako eskola-dokumentuak, kultura arteko bitartekaritzan laguntzeko.
http://www.sol-e.com/bf/index.php

«Biblioteca familiar» liburu-hautaketa bat dugu, haurren eta gazteen mundura eta horien arazoetara eta garapenera segurtasunez hurbiltzeko balio duena. Horretaz gain, zuzeneko esperientzia lekukotza eta memorietan jasotzen duten lanak ere aurkituko dituzte gurasoek, irakasleek eta liburuzainek. Orobat, gai horiei dagokienez helduek dituzten interesetara zuzenean bideratutako hainbat liburu ere hautatu dira.

Ikaskuntza-komunitateen webgunea
http://www.comunidadesdeaprendizaje.net/.

Ikas.com biltzarraren (ikaskuntza-komunitateen biltzarra) webgunea.
http://www.jardunaldiak.net/index_es_1.html

Proyecto Atlántida-ren webgunea.
http://www.proyecto-atlantida.org/.

http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/419.pdf